

OSMANLI MİNYATÜRÜ VE BELGESEL SİNEMA SANATININ ORTAK ANLATI ÖZELLİKLERİ

İnci YAKUT
Kocaeli Üniversitesi
İletişim Fakültesi
Radyo-Sinema-Televizyon Bölümü
incyakut (at) hotmail.com

ÖZET

Bu çalışma farklı çağlarda ve anlayışlarda meydana getirilen farklı sanat alanları olarak Osmanlı minyatürü ve belgesel sinema alanında öne çıkan içerik ve biçime yönelik bazı ortak anlatı özelliklerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışma ile belgesel sanat türüne özgü temel anlatı özelliklerinin ve kriterlerinin ortaya konulmasına katkıda bulunma beklenmektedir. Belgesel değeri olan sanat alanlarının temel ortak anlatı özellikleri arasında gerçek yaşama dair olayların/ bilginin ön plana çıkması/vurgulanması, içerik düzleminde (konu, olay) ve biçim düzleminde epik özellikleri taşıma, biçim düzlemini öne çıkararak içerik düzlemini oluşturma, dramatik anlatı yapısından uzaklaşma, birbirini izleyen sahnelerden oluşsa da aynı düzlemde/sahne de bir çok konuya yer verme, estetik değer ve kurgusal bakışla örgütlenme, anlatıcının varlığı ve yabancılaştırma ve izleyicinin gözlemci konumunda olması olarak sıralanabilir. Eserin belgesel değerinin tayin edilmesi kimi zaman farklı alanlardan uzmanların birarada çalışmalarını gerektirebilir. Genel izleyicinin belgesel sanat yapıtı üzerinde sağlıklı değerlendirmeler ve yorumlamalar yapabilmesi için genelde temel sanat okuryazarlığı özelde de belgesel sanat okuryazarlığı bilgi, beceri ve anlayışına sahip olması önem taşıyan bir konudur.

Anahtar Kelimeler : Belge, Osmanlı Minyatürü, Belgesel Sinema, Belgesel Sanat, Epik Anlatı, Belgesel Sanat Okuryazarlığı.

Yakut, İnci. "Osmanlı Minyatürü ve Belgesel Sinema Sanatının Ortak Anlatı Özellikleri". *Kalemîşi* 2.3 (2014): 1-10.

Yakut, İ. (2014). Osmanlı Minyatürü ve Belgesel Sinema Sanatının Ortak Anlatı Özellikleri. *Kalemîşi*, 2 (3), s.1-10.

COMMON NARRATIVE FEATURES OF OTTOMAN MINIATURE AND THE ART OF DOCUMENTARY CINEMA

ABSTRACT

This study was made to determine some common narrative features that Ottoman Miniature and Documentary cinema as two art areas produced in the different ages and understandings have. With this study, It is expected to contribute to be determined basic narrative features for documentary art type. The basic common narrative features of the art areas documentary value have are; to emphasize the events and knowledge related to real life, to have the epic features at the content and format, to make up the content with the format plan, to move away from dramatic narrative structure, to give place to several themes and topics in the same scene, to be organized with aesthetic value and fictional view, the narrator's presence and alienation, the audience to be the observer. It can be studied with the experts from the different disciplines for determining documentary value of the art work. Getting documentary art literacy knowledge and skill for general audience is a very important issue.

Keyword: Document, Ottoman Miniature, Documentary Cinema, Documentary Art, Epic Narrative, Documentary Art Literacy

GİRİŞ

16.yy Osmanlı Minyatür sanat alanı ve 20.yy. Batı belgesel sinema sanatı alanında belge olarak değerlendirmeye tabi tutulan pek çok sanat eserleri ortaya konmuştur. Bu eserlerin ortak yönü farklı çağlarda, farklı dünya anlayışlarında (doğu ve batı) ve farklı sanat alanlarında meydana getirilmiş olmalarına rağmen az ya da çok (derece olarak değişen) bir belgesel değere sahip olmalarıdır. Bu nedenle söz konusu sanat alanları belgesel değeri olan sanat alanları olarak da nitelendirilebilir. Bu çalışmada amaç öncelikle farklı çağlarda ve anlayışlarda meydana getirilen farklı sanat alanları olarak Osmanlı minyatürü ve belgesel sinema alanında öne çıkan içerik ve biçime yönelik bazı ortak anlatı özelliklerini belirlemek suretiyle belgesel sanat türüne özgü temel anlatı özelliklerinin ve kriterlerinin ortaya konulmasına katkıda bulunmaktır. Belgesel sanat türü içinde öncelikle belgesel değeri olan sanat alanları (minyatür, belgesel sinema, belgesel fotoğrafçılık, belgesel çizgi roman, belgesel roman v.s.) yer almaktadır. Diğer sanat alanlarında yapılan ve az ya da çok belge niteliğini taşıyan sanat eserleri de bu yönleriyle belgesel sanat türü içinde ifade edilebilir. Çalışmanın diğer bir amacı da belgesel sanat türüne özgü bazı ortak anlatı özelliklerinin belirlenmesi yoluyla bu eserlerin genel izleyiciler tarafından sağlıklı bir şekilde algılanıp yorumlanmasına olanak tanıyacak belgesel sanat okuryazarı olmak için gerekli bilgi ve becerilerin belirlenmesine katkıda bulunmaktır.

Eserler üzerinde anlatının içerik ve biçimine yönelik yapılacak çözümlerlerin (epik, dramatik, lirik, sinematografik, fotografik v.s.) birlikte ya da ayrı kullanımı eserin mümkün olduğunca bilimsel bilgi, estetik ve kurgusal yönünün ayrıştırılmasını sağlayacaktır. Farklı dönemlerde farklı sanat alanlarında meydana getirilen eserlerin belge değerinin ölçülmesinde elbette çeşitli araştırma tekniklerinin (arşiv-rapor araştırmaları, karşılaştırmalı tarihsel araştırmalar, nitel içerik analizi, toplumbilimsel ve ruhbilimsel çözümler, gösterebilimsel ve söylembilimsel çözümler v.s.) birlikte kullanımı gerekli olmaktadır. Ancak öncelikle eser üzerinde yapılacak anlatı çözümlerini bize o eserin belge niteliği ve belgesel yönü hakkında ilk bilgiyi verecektir. Eserin belgesel yönü, yani sahip olduğu bilimsel bilgi yönü ortaya çıkartıldıktan hemen sonra eserin bilimsel yönü üzerinde yapılacak ayrıntılı analizler ve araştırmalar sonucunda elde edilecek verilerle eserin bir belge olarak gerçeği (gerçek yaşam, olaylar v.s.) ne derece yansıttığı, yani eserin belgesel değeri hakkında bilgi edinilebilecektir.

Çalışma, eleştirel literatür değerlendirmesinin yapıldığı betimsel bir araştırmadır. Çalışmanın ilk bölümünde belge niteliği taşıyan sanat alanlarının ve eserlerinin genel özellikleri hakkında bilgi verilecek, sonraki bölümde ise Osmanlı minyatürü ve belgesel sinemanın ortak anlatı özellikleri hakkında değerlendirme yapılacaktır.

Belge Niteliği Taşıyan Sanat Alanları ve Eserlerinin Temel Özellikleri

Sanat duygu ve düşünceleri hoş giden uyumlar , oranlar ve bağlantılarla anlatabilme yaratıcılığı olup insan elinde duygu ve düşüncelerle biçimlenmekte, hoş giden uyumlarla güzellik ögesi taşımakta ve bir anlaşma aracı olmaktadır. (Mülayim, 2008, s.19-20) . Bunun yanında sanat eseri kalıcılık niteliği taşımakta ve buna göre denge ve tutarlılık içinde bir evrensel bildiriye ve bir felsefi öze sahip olup belirli bir konu ve tema ve bir ideali dile getiren mesajlarla hayat bulmaktadır.Sanat bir bilgi türü olup sanatsal anlamda bilgi hazsal/coşkusal olan ile düşünsel/akılsal olanın karmaşık bir birlikteliğinden oluşmakta, gerçek ile estetik bir bağ kurma sonucu meydana gelmektedir. (Tezcan, 2011, s.116-117) Sanat alanlarında (resim, fotoğraf, heykel, tiyatro, film v.s.) ortaya çıkarılan eserler sahip oldukları bazı nitelikleriyle üzerinde sosyo-kültürel araştırmaların yapılabileceği ya da kültürel belleğin oluşumuna katkı sağlayabilecek bir belge ve görsel kanıt (argüman) olarak yararlanılabilecek unsurlara da sahiptirler. Bir sanat eseri ister gerçek hayatta ortaya çıkan bir yaşantı veya olayı betimleme çabası ile üretilsin isterse bu kaygıları hiç taşımadan tamamen sanatçının hayalgücü ile oluşturulsun sonuçta meydana getirildiği toplumun ve kültürün izlerini az ya da çok taşırlar. Sanatçı yaratıcı hayalgücü ile nesnelere yönelir, onları kavrar ve anlatır (Tezcan, 2011, s.116). Sanat eseri oluşturmanın temel yapıtaşı olan hayal kurma veya imgeleme eyleminde daha önce yaşanmış olayların zihindeki imgeleri ve zihinde biriken yaşantıların tasarımları çözümlenir, soyutlanır ve bunlardan yeni bireşimler/örgütlenmeler meydana getirilir (Baymur, 1984,s.200). Buna göre yaratıcı imgelem ana öğelerini insan belleğinin deposundan alır ki bu da ortaya çıkarılan her sanat eserinde üreticisinin bakışaçasından toplumsal ve kültürel yaşantıya dair öğelerin yerelmasına ve dolayısıyla sanat eserinin gerçeğe dayanan bir hayal gücünün ürünü olarak meydana gelmesine olanak sağlar.

Kaynak ve ya köken olarak insanın çevresindeki realiteden hareket edilerek yapılan plastik sanat yapıtları bazen realiteye yönelik ayrıntılı taklit yöntemleri bazen de bu ayrıntıların özetlenip kısaltıldığı stilizasyon yöntemleri ile üretilmektedir (Mülayim, 2008,s. 86). Konularını toplumsal yaşamdan alan resim sanatının realiteye yaklaşım biçimi içinde olduğu toplumun değer ve zihniyet yapısından, yaşam tarzından etkilenecek

şekillenmektedir (Tansuğ, 1997, s.35). Toplumsal yaşamı az ya da çok belgeleme niyetiyle üretilen resim örnekleri ve dolayısıyla ortaya çıkan tasvir belgeliği antikçağ ve onu izleyen diğer tarihsel çağlarla devam etmiş ve günümüze kadar bir takım niteliksel değişimlere uğrayarak ulaşmıştır. Antikçağda gündelik yaşamdan alınan konular çoğunlukla soyutlayıcı zihnin müdahalesiyle süreklilik ve ölümsüzlük fikrini işleyen stilize edilmiş şematik tasvir düzenleri içinde ortaya konulurken ortaçağda yaşam üzerindeki dinsel egemenlik resim sahnelerine yansımış ve sonra gelen çağlarda ise batı sanatında dış realiteye ve doğu dünyasında zihne bağlı kalınan iki yönelişle resim sanatının belgesel değeri giderek artmaya başlamıştır (Tansuğ, 1997, s.34-35). Buna göre doğu sanatlarında çoğunlukla doğanın reel görünümleri dolaylı bir yaklaşımla soyutlayıcı zihinle stilize edilmiş bir biçimde işlenirken batı sanatında dıştaki dünyanın nesnel görünümleri ortaya konmaya çalışılmış ve batı sanatının tarihsel gelişimi doğanın reel görünümlerinin ele alınış tarzıyla şekillenmiştir. Bunun yanısıra tarih çağları içinde natüralist eğilimler ile natüralizmden uzaklaşan eğilimlerin çoğu kez birarada kullanıldığı görülmekte olup hangi tarzın (natüralist ve stilize) daha eski olduğunu gösterebilecek bir kanıt bulunmama-maktadır (Mülayim, 2008, s.86). Zamanla batı ve doğu dünyası arasında artan kültürler arası etkileşimin sonucu olarak bu dünyaların sahip oldukları sanat anlayışları arasında da içerik ve biçime yönelik alışverişler ortaya çıkmış ve bu yaklaşımla ortaya konan eserlerin birer belge olarak değerlendirilip analiz edilmesi farklı teorilerin ve araştırma tekniklerinin birarada kullanılmasını zorunlu kılmıştır. Her toplum ve tarihsel sürecin sanatçısının kendine özgü olması, bireysel yetenek ve psikolojik etmenlerin sanatta her zaman kendini hissettirmesi ve bazen de öne geçmesi sanat üzerine bilimsel çalışma yapmanın güçlüklerini oluşturmaktadır (Tezcan, 2011, s.122).

Osmanlı minyatürü ve belgesel sinemanın ortak anlatı özellikleri

Sanat alanlarının herbiri yaşamın tam olarak özdeş betimini vermese de her biri kendine göre onu işlemektedir (Ziss, 2011, s.37). Bir sanat yapıtında ister bilgisel yan daha güçlü bir şekilde ortaya çıksın isterse estetik bir biçimi olan nesne yaratımı ön plana çıksın özde tüm sanatlar gerçekliğin kavranmasında belli bir rol oynarlar. Tüm sanatların kendilerine özgü bilgisel işlevi olup tüm anlatım biçimlerinin bir bilgi edinme değeri vardır ve sanatlar işlenen alana ve bilgilerin dile geldikleri özgül biçime göre birbirlerinden ayırt edilebilmektedirler (Ziss, 2011,s. 38). Söz konusu bilgisel işleviyle sanat bilimle bir yakınlık kurmakta ve böylece tıpkı bilim gibi yaşam deneylerini özetlemekte, insan ufkunu genişletmekte, ülkelere ilişkin bilgileri çoğaltmakta ve gerçeklikteki görüngülerin özünü kavrayıp onların günlük yaşantıda herkesin kavrayamayacağı yanlarını göstermektedir.

Belgesel değere sahip olması amacı ile ortaya konan ve doğrudan belge niteliği taşıyan sanatsal eserlerinin ya da bu amacı taşımayıp toplumsal gerçeklere dayanarak onlardan ilham alınıp yapılan ve bu yönüyle hayal gücüne dayanan kısmi /dolaylı bir belge olarak anılan sanatsal eserlerinin gerçek hayata dair bilgi, estetik değer ve kurgulama olmak üzere başlıca üç kurucu ögesi bulunmaktadır. Doğrudan belge niteliği taşıyan bir sanatsal eserde bilgi ve estetik ön plana çıkmakta ve kurgulamanın önem derecesi görece olarak daha az olmaktadır. Bunun yanında kısmi/dolaylı olarak bir belge olarak anılan eserlerin yapımında ise kurgulama ve estetik bir amaç olarak ön plana çıkmakta ve bilgi bunların tamamlayıcısı olarak daha sonra gelmektedir.

Bir belgesel sanat türü olarak 16.yy. Osmanlı Minyatürlerinde amaç genellikle doğrudan bir belgesel değere sahip olan bir eserin üretilmesidir. Buna göre minyatür anlatısı öncelikle bilgi ve estetik değer üzerine temellenmekte ve sonrasında da kurgusal bakışın bilgi ve estetiği öne çıkararak örgütlenmesi gelmektedir. Epik türün gerçeği inceleme ya da sorgulama yoluyla ortaya koymayı ya da tahmin etmeyi amaçlaması gerçek yaşam ile epik anlatı ilişkisini ortaya koymaktadır. (Foss, 2009, s.180-181) Gerçeği ortaya koyma kaygısının minyatür sanatının esas amacı olması epik anlatı yapısını minyatür sanatı türüne yaklaştırmaktadır.

Osmanlı sanatı içinde bir resim- nakış ya da tasvir sanatı olarak minyatür diğer doğu ve islam minyatürlerinden yaşamın lirik duygusallığını (dekoratif nitelikte ince bir süsleme işçiliğinin duygusallığı) işlemek yerine sert ve yalın geometrik şematizmin öngörüldüğü epik nitelikte bir realite kavrayışını ortaya koymakla ayrılmaktadır. (Tansuğ, 1997, s. 36) Buna göre özellikle 16.y.y.'dan itibaren Osmanlı minyatüründe gündelik yaşamı belgeleyen bir tür realizm ön plana çıkartılarak resme gündelik olguların irdelendiği bir işlev kazandırılmış ve burada saray ve savaşlarla ilgili bazı olguların yanısıra toplumsal ve ekonomik yaşamın tüm ayrıntılarını içeren tasvirler mizah ve şenlik duyarlılığı ile ortaya konmuştur. Osmanlı minyatürleri sözkonusu özellikleriyle dini temaların egemen olduğu Ortaçağ batı minyatür sanatından ve sonraki çağlara özgü dış dünyanın nesnel görünümünü ele alan realizm yaklaşımı ile beslenen batı belgencilik anlayışından farklılıklar göstermektedir.

Matrakçı Nasuh'un 16. yy.da Beyan-ı Menazil-i Sefer-i Irakeyn -i Sultan Süleyman Han isimli yazmada yaptığı minyatürler Kanuni'nin Irak Seferini konu almakta ve bu tasvirlerde sefer sırasında uğranılan menzillerde yer alan şehir, kasaba, kale, han, dağ, geçit, akarsu, köprü, iklim gibi o menzili tanıtan tüm ayrıntılara yer vermektedir (Yurdaydın, 1976, s.33-35). Yazmadaki resim düzeninde bir devinim görülmekte ve bunu sağlayan da çoğunlukla yazmanın film şeridi gibi birbirini izleyen resimlerden oluşması ve resim

sayfalarını da birbirine bağlayan bağlantı motiflerinin (su yolu motifi, toprak motifi, diğer coğrafi motifler-dağ,tepe,göl) yer almasıdır (Tükel, 2006,s. 564-565). Bunun yanı sıra minyatürde her sahne farklı düzlem alanlarına bölünerek birden fazla olay ya da konu işlenebilmekte, her sayfanın kendine göre bir işlevi olabilmektedir. Nasuh'un temel amacı eserinde kendi kurgusal mantığıyla menzilleri betimleyerek bir yerleşimin genel imgesini vermek olup bunun için de yerleşim alanı imgesini oluşturmak amacıyla kendi belirlediği (aynı zamanda toplumsal anlamaya dayalı) göstergelerle gerek doğal gerekse kültürel düzlemde bulunan öğeleri kurgusal bir mantıkla vermiştir. (Tükel, 2006, 569-570) Resimdeki yapılar genel imgeye olan katkıları nedeniyle oraya yerleştirilmiş olup konumları ve diğer yapılarla olan ilişkileri itibariyle dış dünyadaki durumu olduğu gibi temsil etmezler. Ayrıca eserin kimi sayfalarında Nasuh'un hayal gücüne dayalı olarak oluşturduğu bitki ve çiçek stilizasyonları da yer almaktadır. Minyatürde farklı uzamların aynı düzlemde (aynı resim sayfasında) ve bir eşzamanlılık içinde verildiğini görmekteyiz (Kahraman, 2005, s.54). Buna göre minyatür uzamın zaman içindeki sürekliliğini ve değişmezliğini, yani zamanın kopuşuzluğunu ve onun uzam üstündeki egemenliğini vurgulamaktadır.Bir sanat yapıtından belgesel değer olarak yararlanmak için öncelikle o yapıtı oluşturan anlayışın kendine özgü niteliklerinin doğru saptanması gerekir ki bu duruma örnek olarak osmanlı minyatüründe batılı anlamda dış dünya gerçekliğini ortaya koyan göstergeler ve göstergeler arası ilişkilere yer verilmemesi ve buna uygun olarak yanılmacı tekniklere de başvurulmaması gösterilebilir (Tükel, 2005,s. 64-65). Osmanlı minyatüründe anlatıcının varlığı biçime özgü anlatım teknikleriyle hissettirilir ve izleyici ile resim/sahne arasına mesafe konarak tüm epik yapılarda görülen belli ölçüde yabancılaştırma sağlanır. Minyatür izleyicisi resme nesnel olarak bakan bir gözlemci konumuna sahiptir.

Bir belgesel sanat türü olarak belgesel sinema üretiminde ise amaç genellikle doğrudan bir belgesel değere sahip olan bir eserin yapılmasıdır. Belgesel sinema anlatısı da öncelikle bilgi ve estetik değer üzerine temellenmekte ve sonrasında da kurgusal bakışın bilgi ve estetiği öne çıkaran organizasyonuyla oluşturulmaktadır. Gerçeği arayışın belgesel sinemanın esas beklentisi olması epik anlatı yapısını belgesel sinema türüne yaklaştırmaktadır.

Sinema üretiminin bir belge değerine sahip olmasını istemekle ya da üretimin nesnel olarak bir bilimsel araştırma anlayışı ile yapılmasını sağlamakla gerçek hayattaki olayların az ya da çok betimlemesini yapmak yoluyla gerçeğe dair bilgiyi ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır. Epik anlatıyı belgesel sinemaya yaklaştıran unsurlar arasında öncelikle anlatının biçim düzlemi yoluyla olaylar düzleminin açıklanmaya ya da anlatılmaya çalışılması

yoluyla anlatıcının varlığının seyirci ile oyun arasına bir mesafe koyması ve böylece seyircinin oyuna nesnel gözle bakmasına olanak tanınması gelmektedir. (Foss, 2009, s.126, 191-194) Gerçeğin dramatik yanılımasını redderek olaylara ilişkin alışılmış bakış açılarını sorgulamak ve anlatıcının varlığını biçimle ilgili anlatım teknikleri kullanarak hissettirme ile sahneye yabancılaştırmayı sağlamak belgesel sinemanın önemli özellikleri arasındadır. Belgesel sinemanın her sahnesinde incelenen sorunun açıklanmaya çalışılması, sorunun anlaşılmasına ve çözümlenmesine çaba gösterilmesi, birbirini izleyen sahnelerin aynı zamanda ayrı ayrı bağımsız birer düzlem alanı olarak kendi başına işleve sahip olması sözkonusu olmaktadır. Bu durum belgesel sinema izleyicisinin sahneye nesnel gözle bakmasına ve adeta gözlemci konumunda olmasına neden olur.

Temel ilkesi gerçek olguların doğrudan yeniden üretimi olan belgesel sanatın estetik kapsamı daraltılamaz (Ziss, 2011, s.76-77). Sanatçı sanat yasalarına uyum sağlayarak gerçeği yorumladığından ortaya çıkan eser kimi yönleriyle belge niteliğini kazansa bile sanatsal değere de sahip olacak ve sanatın genel yasalarına uyan olağan bir yapıt ortaya çıkacaktır.

Sonuç

Bu çalışmada farklı çağlarda ve anlayışlarda meydana getirilen farklı sanat alanları olarak Osmanlı minyatürü ve belgesel sinema alanında öne çıkan içerik ve biçime yönelik bazı ortak anlatı özellikleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Eserler üzerinde yapılacak anlatı çözümlenmeleri (epik, dramatik, sinematografik, fotografik v.s.) eserin mümkün olduğunca bilimsel bilgi, estetik ve kurgusal yönünün ayrıştırılmasını sağlayacak ve buna göre eserin bilimsel bilgi yönü belirlenerek belge değerine ne ölçüde sahip olduğunun saptanması kolaylaşacaktır. Bu nedenle belgesel değere sahip olan sanat alanlarında ve eserlerinde geçerli olan anlatı özelliklerinin ve kriterlerinin belirlenmesi önem taşıyan bir konudur. Eserin belgesel değerinin tayin edilmesi kimi zaman farklı alanlardan uzmanların birarada çalışmalarını gerektirebilir. Çünkü sanat eserlerinin sahip olduğu bilimsel yönün nitelikleri birçok bilim dalından uzmanın birarada çalışmasına ihtiyaç gösterebilir. Sanat yapıtının belge olarak değerinin belirlenmesi yapıtın estetik yönünün daha sağlıklı olarak değerlendirilmesine de olanak tanıyacaktır.

Belgesel değere sahip olan sanat alanlarında ve eserlerinde öne çıkan bazı ortak anlatı özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz;

- gerçek yaşama dair olayların, bilginin ön plana çıkması/vurgulanması,

- içerik düzleminde (konu, olay) ve biçim düzleminde epik özellikleri taşıma,
- biçim düzlemini öne çıkararak içerik düzlemini oluşturma,
- anlatıcının varlığı ve yabancılaştırma,
- dramatik anlatı yapısından uzaklaşma,
- birbirini izleyen sahnelerden oluşsa aynı düzlemde/sahne de birçok konuya yer verme,
- estetik değer ve kurgusal bakışla örgütlenme,
- seyircinin gözlemci olması,

Söz konusu bu anlatı özelliklerinin bireyler / izleyenler tarafından bilinmesi ve böylece bu konuda oluşacak farkındalık belgesel sanat yapıtı üzerinde sağlıklı değerlendirmelerin ve yorumlamaların yapılabilmesini sağlayacaktır. Bu tür farkındalığın oluşması bireylerin / izleyenlerin genelde temel sanat okuryazarlığı özelde de belgesel sanat okuryazarlığı bilgi, beceri ve anlayışına sahip olmalarını gerektirmektedir. Belgesel sanat okuryazarlığı, belgesel değere sahip olan sanat alanlarında ve eserlerinde öne çıkan ortak anlatı özellikleri hakkında kuramsal bilgi edinme ve deneyim ile uygulama yapmaya dayalı eğitim ile edinilebilecek bir anlayışın kazanılması sonucu ortaya çıkabilecektir.

Belgesel sanatın bilimsel bilgi ve belgesel değer yönünün bilim insanları ve izleyiciler tarafından algılanıp anlamlandırılması bazı farklılıklar içerecektir. Genel izleyici belgesel sanatı bireysel ya da grupsal olarak sahip oldukları bilgi, deneyim, tutum, dünya görüşü, değer ve kültür gibi özelliklere göre anlamlandırıp yorumlarken bilim insanları da belli kavramlar, teoriler ve teknikler aracılığı ile nesnel olarak değerlendirme yapacaktır. Bu nedenle genel izleyicinin belgesel sanat yapıtı üzerinde sağlıklı değerlendirmeler ve yorumlamalar yapabilmesi için genelde temel sanat okuryazarlığı özelde de belgesel sanat okuryazarlığı bilgi, beceri ve anlayışına sahip olması önem taşıyan bir konudur. Estetik ve kurgunun varlığı belgesel sanatın bazı yönleriyle gerçek yaşamı ve olayları tam olarak yansıtamamasına/temsil edememesine yol açmaktadır. Bu da bireylerin belgesel sanat eserini değerlendirirken ve yorumlarken temel bilgi, beceri ve deneyime sahip olmalarını zorunlu kılmaktadır.

Kaynakça

- Baymur, F. (1984) Genel Psikoloji.İstanbul:İnkılap.
- Foss, B. (2009) Sinema ve Televizyonda Anlatım Teknikleri ve Dramaturji.(Çev.Mustafa K. Gerçekler). İstanbul:Hayalbaz
- Kahraman, H.B. (2005) Sanatsal Gerçeklikler, Olgular ve Öteleri.İstanbul:Agorakitaplığı.
- Mülayim, S. (2008) Sanata Giriş.İstanbul:Bilim Teknik.
- Tansuğ, S. (1997) Çağdaş Türk Sanatına Temel Yaklaşımlar.Ankara:Bilgi.
- Tezcan, M. (2011) Sanat Sosyolojisi-Giriş.Ankara:Anı.
- Tükel, U. (2005) Resmin Dili-İkonografiden Göstergebilime.İstanbul:Homer.
- Tükel, U. (2006) Sosyoloji ve Coğrafya - Sosyoloji Yıllığı-Kitap 15. Kızılelma Yay. (Ed.)
- Beyan-ı Menazil'in Resim Dili:Çözümleme ve Yorum. (s.563-571). İstanbul.
- Yurdaydın, H.G. (1976) Beyan-ı Menazil-i Sefer-i Irakeyn-Naşühü's-Silahi Matrakçi.Türk Tarih Kurumu.
- Ziss, A. (2011) Estetik-Gerçekliği sanatsal özümsemenin Bilimi.(Çev.Yakup Şahan) İstanbul:Hayalbaz.